

Stosowanie prawa antydiskryminacyjnego Poszukiwanie skuteczności: środki prawne i sankcje

Trewir, 10-11 czerwca 2013

Kevin Duffy
Przewodniczący
Irlandzki Sąd Pracy

Prawo do równości jest podstawowym prawem człowieka

- Uznane przez :
 - Powszechną deklarację praw człowieka
 - Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet
 - Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych
 - Europejską Konwencję Praw Człowieka
 - Konwencję nr 111 Międzynarodowej Organizacji Pracy, która zabrania dyskryminacji w obszarze zatrudnienia i wykonywania zawodu

Program

- Prawa i obowiązki w prawie równości
- Dyrektywy / Postanowienia traktatowe
- Orzecznictwo
- Zasady autonomii proceduralnej sądów krajowych
- Zasada równoważności
- Zasada skuteczności

Autonomia proceduralna, skuteczność, równoważność

- Autonomia proceduralna
 - Państwa członkowskie mogą swobodnie określać zasady proceduralne i środki prawne
 - Z czasem orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) uściśliło tę zasadę
- Skuteczność
 - Wymogi proceduralne nie mogą uniemożliwiać wykonywania prawa UE ani czynić je nadmiernie trudnym
- Równoważność
 - Przepisy prawa krajowego określające stosowanie prawa UE nie mogą być mniej korzystne niż przepisy prawa krajowego stosowane w przypadku powództwa wnoszonego z podobnych przyczyn

Kontekst prawny

- Artykuł 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej:
Przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- Dyrektywa 2000/78/WE (Dyrektywa ramowa)
- Dyrektywa 2000/43/WE (Dyrektywa w sprawie równości rasowej)
- Dyrektywa 2006/54/WE (Dyrektywa przekształcona <recast>)
- Każda dyrektywa wymaga od państw członkowskich:
 - Zapewnienia rzeczywistego i skutecznego naprawienia szkody
 - Gdy przewidziane jest odszkodowanie, musi ono być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające
- Artykuł 288 TFUE wymaga od państw członkowskich osiągnięcia celu określonego w dyrektywie

Adekwatność zadośćuczynienia

- Celem zadośćuczynienia jest postawienie powoda w sytuacji, w jakiej byłby, gdyby nie doznał krzywdy
- Obowiązujące nakazy sądowe są często najskuteczniejszą formą odszkodowania
- Państwa członkowskie nie mają obowiązku stosowania obowiązujących nakazów sądowych
- Gdy takie nakazy nie są stosowane a odszkodowanie jest zasądzone, musi ono być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające (sprawa *Von Colson i Kamann*)

Skuteczność i równoważność

- *Sprawa Von Colson*
 - Środek prawny w prawie krajowym był nieodpowiedni (naruszenie zasady skuteczności)
- *Sprawa Pontin v T-Comalux*
 - Zgodnie z prawem krajowym odszkodowania nie można przyznać za zwolnienie z przyczyn dyskryminujących chociaż można przyznać za zwolnienie niezgodne z prawem (naruszenie zasady równoważności)
- *Sprawa Marshall*
 - Ograniczanie zasądanego odszkodowania i ograniczanie prawa do przyznawania odsetek (naruszenie zasady skuteczności)

Terminy

- Większość jurysdykcji określa maksymalny czas wnoszenia roszczeń. Ograniczają one także wysokość zasądanego odszkodowania.
- *Levez*
 - Czas wniesienia roszczenia nie uwzględniał oszustwa, do jakiego dopuścił się pozwany, chociaż okresy przedawnienia w prawie krajowym nie były stosowane w przypadku, gdy opóźnienie zostało spowodowane oszustwem (naruszenie zasady równoważności)
- *Nils Draehmpaehl*
 - Górna granica możliwych do odzyskania zaległych płatności w sprawie o równe wynagrodzenie. Brak podobnej granicy dla roszczeń o odzyskanie długów w prawie krajowym (naruszenie zasady równoważności)

Właściwość sądów

- Krajowa autonomia proceduralna pozwala państwom członkowskim określać sądy właściwe do orzekania w sprawach dotyczących prawa UE
- *WPŁYW*
 - Prawo krajowe określało, że właściwymi do orzekania w sprawach o roszczenia dotyczące zatrudnienia są sądy pracy, ale nie w sytuacji, gdy należy odwołać się do bezpośrednich skutków dyrektywy (naruszenie zasad skuteczności i równoważności)

Zasady prawa krajowego, które ograniczają odszkodowanie

- *Cotter i McDermott*
 - Zgodnie z prawem krajowym, nie można zasądzić odszkodowania, jeśli jego kwota doprowadziłaby do niesprawiedliwego wzbogacenia. TSUE stwierdził, że przepis ten pozwalał państwu członkowskiemu odnosić korzyści w wyniku jego bezprawnego działania i pozbawiał dyrektywę jej skuteczności

Gdy brak ofiary

- Mogą być sytuacje, w których dochodzi do dyskryminacji, ale nie ma ofiary wnoszącej o odszkodowanie
- Firma Feryn:
 - Firma montowała okna. Zatrudniała pracowników do ich montażu. Dyrektor stwierdził, że nie zatrudni „imigrantów” ponieważ jego klienci nie chcą, aby pracowali oni w ich domach.
 - Stwierdzenie dyskryminacji. Powstało pytanie o formie dostępnej sankcji

Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding v Firma Feryn

- Wyrok TSUE:
 - Art 15 Dyrektywy 2000/43 wymaga, aby państwa członkowskie wprowadziły środki niezbędne do osiągnięcia celu dyrektywy
 - Ochrona prawna musi być faktyczna i skuteczna
 - Dyrektywa nie określa konkretnej sankcji i pozostawia państwu członkowskim swobodny wybór najlepszego rozwiązania
 - Nawet, gdy nie ma ofiary, musi istnieć kara, która jest skuteczna, proporcjonalna i odstraszająca
 - Karą może być podanie do publicznej wiadomości stwierdzonego faktu dyskryminacji na koszt sprawcy, nakaz sądowy, kara pieniężna lub przyznanie odszkodowania organowi oskarżającemu

Wnioski

- Wybór rodzaju zadośćuczynienia jest sprawą sądu krajowego.
- Wybór ten nie jest nieograniczony. Musi on być odpowiedni, aby zadośćuczynić wyrządzonemu złu
- W przypadkach zwolnień na gruncie dyskryminacji, najskuteczniejszą formą zadośćuczynienia jest przywrócenie na zajmowane stanowisko.
- Jeśli opcja ta jest niemożliwa, należy zasądzić pełne zadośćuczynienie poniesionych strat

Wnioski (cd....)

- Korzyści osiągnięte przez stronę uprzywilejowaną w wyniku działania dyskryminującego nie mogą być większe od kosztów zadośćuczynienia
- Zatem zadośćuczynienie musi zapewnić co najmniej pełne odszkodowanie oraz zawierać element odstraszający
- Przepisy specjalne, które nie obowiązują w prawie krajowym, nie mogą być stosowane do ograniczania kwoty przyznanego odszkodowania
- Gdy takie specjalne przepisy istnieją, sądy krajowe nie powinny ich stosować